

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

Toezichtkader 2012

Speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs

Voorwoord

De Inspectie van het Onderwijs ziet er op toe dat alle leerlingen onderwijs krijgen van voldoende kwaliteit. Dat geldt ook voor leerlingen die zijn aangewezen op een overwegend orthodidactische en orthopedagogische aanpak.

Wij houden toezicht op de kwaliteit van het onderwijs, controleren of scholen en besturen zich houden aan wet- en regelgeving en zien toe op de financiën.

Bij het beoordelen van de onderwijskwaliteit maken wij gebruik van een toezichtkader. Dit toezichtkader is ontwikkeld in nauwe samenspraak met vertegenwoordigers uit het onderwijsveld. Er staat in hoe wij werken, wat wij precies beoordelen en wanneer het onderwijs van voldoende kwaliteit is. Zo weten scholen en besturen wat ze van ons en ons toezicht kunnen verwachten.

Deze brochure bevat een verkorte en vereenvoudigde weergave van het toezichtkader 2012 voor het speciaal onderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs.

Mevrouw drs. A.S. Roeters
Inspecteur-generaal van het Onderwijs
Utrecht, augustus 2012

Inhoud

	Inleiding	5
1	Risicogericht toezicht	6
1.1	Risicoanalyse	6
1.2	Na de risicoanalyse	7
1.3	Kwaliteitsonderzoek, oordeel en toezichtarrangement	7
1.4	Toezicht op wet- en regelgeving	9
1.5	Toezicht op financiën	9
1.6	Preventieve aanpak	9
2	Het kwaliteitsonderzoek	10
2.1	Wat wordt beoordeeld?	11
2.2	Kwaliteitsonderzoek op maat	11
2.3	Beslisregels	12
2.4	Opbrengsten tellen nog niet mee voor beoordeling	13
2.5	Rapport van bevindingen	13
2.6	Als de opbrengsten niet (goed) beoordeeld kunnen worden	13
2.7	Overgangperiode	14
3	Andere vormen van inspectieonderzoek	15
3.1	Themaonderzoek	15
3.2	Onderzoek voor het Onderwijsverslag	16
3.3	Vierjaarlijks bezoek	16
	Contact	17
	Bijlage	
I	Waarderingskader speciaal onderwijs	18
II	Waarderingskader voortgezet speciaal onderwijs	21

Inleiding

In het regulier onderwijs werkt de Inspectie van het Onderwijs sinds 2009 risicogericht. Dit betekent dat scholen met risico's meer toezicht krijgen en scholen zonder risico's minder.

Het toezicht op de scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs kon in 2009 niet meegaan in deze ontwikkeling, omdat opbrengstgegevens ontbraken. In 2012 maakt de inspectie de inhaalslag naar meer risicogericht toezicht voor het (voortgezet) speciaal onderwijs.

Ontwikkelingen

Het toezichtkader voor het (voortgezet) speciaal onderwijs is voor het laatst geactualiseerd in 2005. Nu is er aanleiding om het toezichtkader opnieuw te actualiseren. Een aantal ontwikkelingen heeft namelijk gevolgen voor de werkwijze van het toezicht van de inspectie:

- Met de recente vaststelling van wijzigingen in de Wet op het onderwijstoezicht (WOT) bevestigt de wetgever het uitgangspunt het toezicht risicogericht in te richten.
- Het toezicht is risicogericht en op maat. Dit betekent dat het toezicht zich toespitst op risicoscholen en hun bestuur: zij krijgen vaker en intensiever toezicht, met de bedoeling dat zij zich sneller verbeteren.
- In het nieuwe toezicht staan de opbrengsten en het ontwikkelingsperspectief meer centraal. Dit is een ingrijpende verandering, met name voor scholen die nog niet in staat zijn zich te verantwoorden over hun opbrengsten.
- Er komt een scherper onderscheid tussen het speciaal onderwijs (SO) en het voortgezet speciaal onderwijs (VSO). Daarom bevat dit toezichtkader twee waarderingskaders: één voor SO en één voor VSO (zie bijlage I en II).
- In vervolg op de wetswijziging in de WOT breidt de inspectie de preventieve aanpak van haar toezicht uit. Daarmee willen wij voorkomen dat scholen zwak of zeer zwak worden en dat voormalige zeer zwakke scholen terugvallen in kwaliteit.

Inhoud van de brochure

Deze brochure beschrijft het toezicht van de inspectie op de kwaliteit van het onderwijs op scholen voor speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs. In hoofdstuk 1 komt de inrichting van het risicogericht toezicht aan bod. Hoofdstuk 2 beschrijft de inhoud van het kwaliteitsonderzoek aan de hand van de twee waarderingskaders. Hoofdstuk 3 besteedt aandacht aan de andere vormen van inspectieonderzoek binnen de sector expertisecentra (EC).

Meer informatie over de wijze waarop wij toezicht houden, vindt u op [onze website](#). Hier vindt u onder meer de officiële versie van het aangepaste toezichtkader.

Ingangsdatum

De veranderingen in het toezicht gaan met ingang van schooljaar 2012/2013 in en zijn opgenomen in het toezichtkader voor het speciaal onderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs 2012.

1 Risicogericht toezicht

Het toezicht op scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs is met ingang van schooljaar 2012/2013 risicogericht. Ieder jaar bekijkt de inspectie bij alle scholen met basistoezicht of er aanwijzingen zijn dat een school onvoldoende kwaliteit levert. Ons toezicht bestaat uit twee pijlers:

1. toezicht op de kwaliteit van het onderwijs op scholen;
2. toezicht op naleving van wet- en regelgeving.

Het bestuur van een school is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderwijs op de school, voor de financiële situatie en het naleven van wetten en regels. Het bestuur moet zich verantwoorden over de resultaten. Daarom spreekt de inspectie bij haar toezicht rechtstreeks het bestuur aan.

1.1 Risicoanalyse

Ieder jaar bekijkt de inspectie of er aanwijzingen zijn dat een school met basistoezicht onvoldoende kwaliteit levert. Dit onderzoek vindt plaats via een risicoanalyse. Op basis van deze analyse en eventueel nader onderzoek bepalen wij hoeveel toezicht een school nodig heeft. Het toezicht dat iedere school krijgt, is dus maatwerk.

De jaarlijkse risicoanalyse van een school start doorgaans op het moment dat de nieuwe opbrengstgegevens verwerkt zijn. Wij kunnen de analyse echter op ieder moment uitvoeren, bijvoorbeeld bij ernstige signalen die wijzen op kwaliteitstekorten. Bij de risicoanalyse onderzoeken wij:

- de opbrengsten
- de jaarstukken
- signalen
- nalevingsaspecten

Opbrengsten zijn de resultaten van de leerlingen en hun voortgang in ontwikkeling. In november 2011 zijn voor het eerst de opbrengstgegevens¹ opgevraagd bij alle besturen en scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs.

Wij bekijken of de uitstroom past bij de leerlingpopulatie van een school. Wijkt het uitstroompatroon fors af van het gemiddelde van andere scholen met een vergelijkbare populatie, en kan het bestuur deze afwijking onvoldoende verklaren, dan kan dit aanleiding zijn om een kwaliteitsonderzoek uit te voeren. Het uitgangspunt daarbij is om verklaringen voor de achterblijvende onderwijskwaliteit te vinden en die te gebruiken voor verbetering.

Wij gebruiken de opbrengstgegevens voorlopig alleen bij de jaarlijkse risicoanalyse. Beoordeling van opbrengsten van afzonderlijke scholen vindt nog niet plaats. Een echte 'opbrengstennorm' voor het

¹ Uitstroom-, IQ- en bestendingsgegevens van uitgestroomde leerlingen

(voortgezet) speciaal onderwijs is immers nog niet beschikbaar. Wij gaan daartoe een opbrengstenstandaard ontwikkelen, die gebaseerd is op opbrengstgegevens van scholen over een aantal schooljaren.

Jaarstukken geven informatie over (het verloop van) personeel en leerlingen, en de financiën van de school. Hierbij kunt u denken aan de schoolgids, het schoolplan en het onderwijskundig jaarverslag.

Bij **signalen** gaat het bijvoorbeeld om klachten van ouders en berichten in de media. De **nalevingaspecten** gaan in op de vraag of een school binnen de kaders van de wet- en regelgeving werkt.

1.2 Na de risicoanalyse

Na afloop van de risicoanalyse bespreekt de inspecteur de uitkomsten met het bestuur. Dit is het jaarlijkse bestuursgesprek.

Geen risico's

Als de analyse geen risico's laat zien, dan hebben wij vertrouwen in de kwaliteit van het onderwijs op de school. Er is geen nader onderzoek of intensivering van het toezicht nodig en de school krijgt opnieuw basistoezicht.

Wel risico's

Als de analyse wel risico's laat zien, dan vragen wij aanvullende informatie op. De aard en achtergrond van de vermeende risico's worden onderzocht en wij maken een uitgebreidere analyse van alle gegevens. De inspecteur bespreekt deze informatie met het bestuur. Blijkt er uiteindelijk niets aan de hand te zijn, dan krijgt de school alsnog basistoezicht. Als wel sprake is van mogelijke tekortkomingen, dan voeren wij een kwaliteitsonderzoek uit.

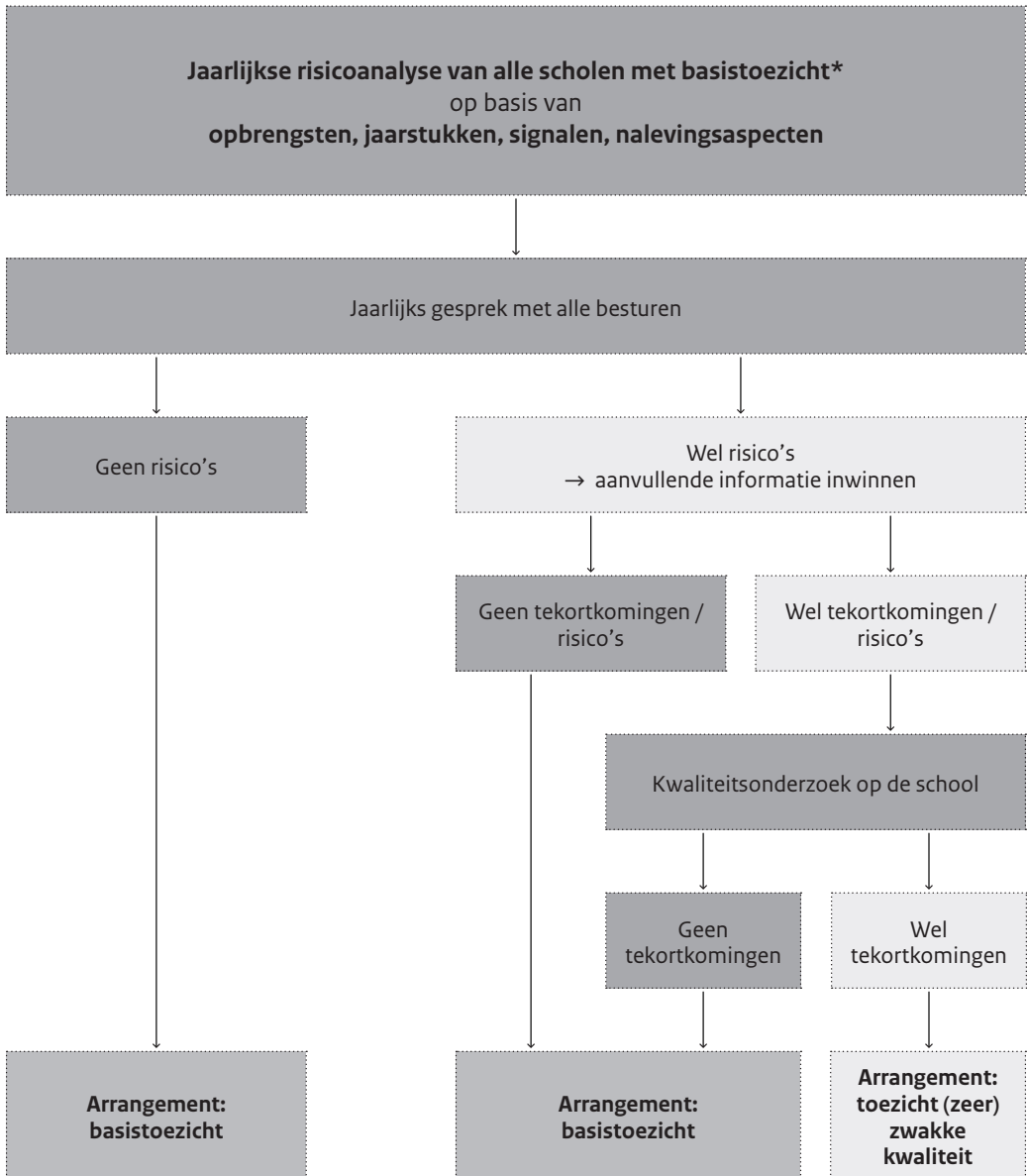
Ook een school met basistoezicht krijgt ten minste eens in de vier jaar bezoek van de inspecteur. Dit gebeurt dan in het kader van een themaonderzoek, een onderzoek voor het Onderwijsverslag of een vierjaarlijks bezoek. U leest hier meer over in hoofdstuk 3.

1.3 Kwaliteitsonderzoek, oordeel en toezichtarrangement

Als de risicoanalyse na het bestuursgesprek nog steeds risico's laat zien, dan voeren wij een kwaliteitsonderzoek uit. Wat onderzocht wordt, hangt af van de aard en ernst van de risico's. Hoe meer de school beschikt over eigen, betrouwbare evaluatiegegevens en hoe meer de school (mogelijke) tekortkomingen zelf al heeft gesignaleerd en onderzocht, hoe minder inspectieonderzoek nodig is.

Als uit het kwaliteitsonderzoek blijkt dat er toch geen tekortkomingen zijn, dan krijgt de school alsnog basistoezicht. Als wel sprake is van tekortkomingen, dan krijgt de school aangepast, intensiever toezicht. U leest meer over het kwaliteitsonderzoek in hoofdstuk 2.

Schematisch overzicht van het risicogerichte toezicht

* Scholen die arrangement 'zwak' of 'zeer zwak' hebben, krijgen altijd een onderzoek naar kwaliteitsverbetering (OKV) en gaan pas bij voldoende kwaliteit weer terug naar basistoezicht.

1.4 Toezicht op wet- en regelgeving

Behalve op de kwaliteit van het onderwijs, houden wij ook toezicht op de naleving van wet- en regelgeving door besturen en scholen en op hun financiën.

Bij het toezicht op de naleving van wet- en regelgeving lopen wij niet jaarlijks alle onderdelen van de wet na; elk jaar wordt bepaald waar de prioriteiten liggen. Wettelijke bepalingen die vaker worden overtreden of waarvan het niet naleven een groot negatief effect veroorzaakt, krijgen meer prioriteit. In ons Jaarwerkplan worden de prioriteiten beschreven. Wanneer het bestuur of de school zich niet houdt aan de voorschriften, dan geven wij een herstelopdracht.

Ook kan het voorkomen dat de inspecteur bij het uitvoeren van een kwaliteitsonderzoek situaties tegenkomt waaruit blijkt dat een school zich niet houdt aan wet- en regelgeving. Ook dan krijgt het bestuur een opdracht tot herstel.

Als een school de wet- en regelgeving niet naleeft, is een sanctie door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap mogelijk. Het meest vergaand is het stopzetten van de bekostiging.

1.5 Toezicht op financiën

Bij het toezicht op de financiën controleren wij steekproefsgewijs de kwaliteit van het werk van de accountant van de school. Uit de risicoanalyse kunnen daarnaast risico's voor de financiële continuïteit of rechtmatigheid naar voren komen. Ook dan voeren wij een onderzoek uit. De inspectie maakt afspraken met het bestuur en intensiveert het toezicht wanneer dat nodig is. Er is een apart toezichtkader voor het financiële toezicht ontwikkeld. U vindt dit kader in bijlage I van het officiële toezichtkader op onze website.

1.6 Preventieve aanpak

Wij willen voorkomen dat een school zwak of zeer zwak wordt en dat voormalige zeer zwakke scholen terugvallen in kwaliteit. Daarom breiden we ons toezicht uit op twee manieren: voorkomen dat een school (zeer) zwak wordt en voorkomen dat een school die zich heeft verbeterd, terugvalt.

1. Voorkomen dat een school (zeer) zwak wordt

Wij gaan besturen van scholen met basistoezicht tijdens het jaarlijks bestuursgesprek actief attenderen indien hun opbrengsten afwijken van onze standaard in het risicomodel, zonder dat daar een verklaring voor is.

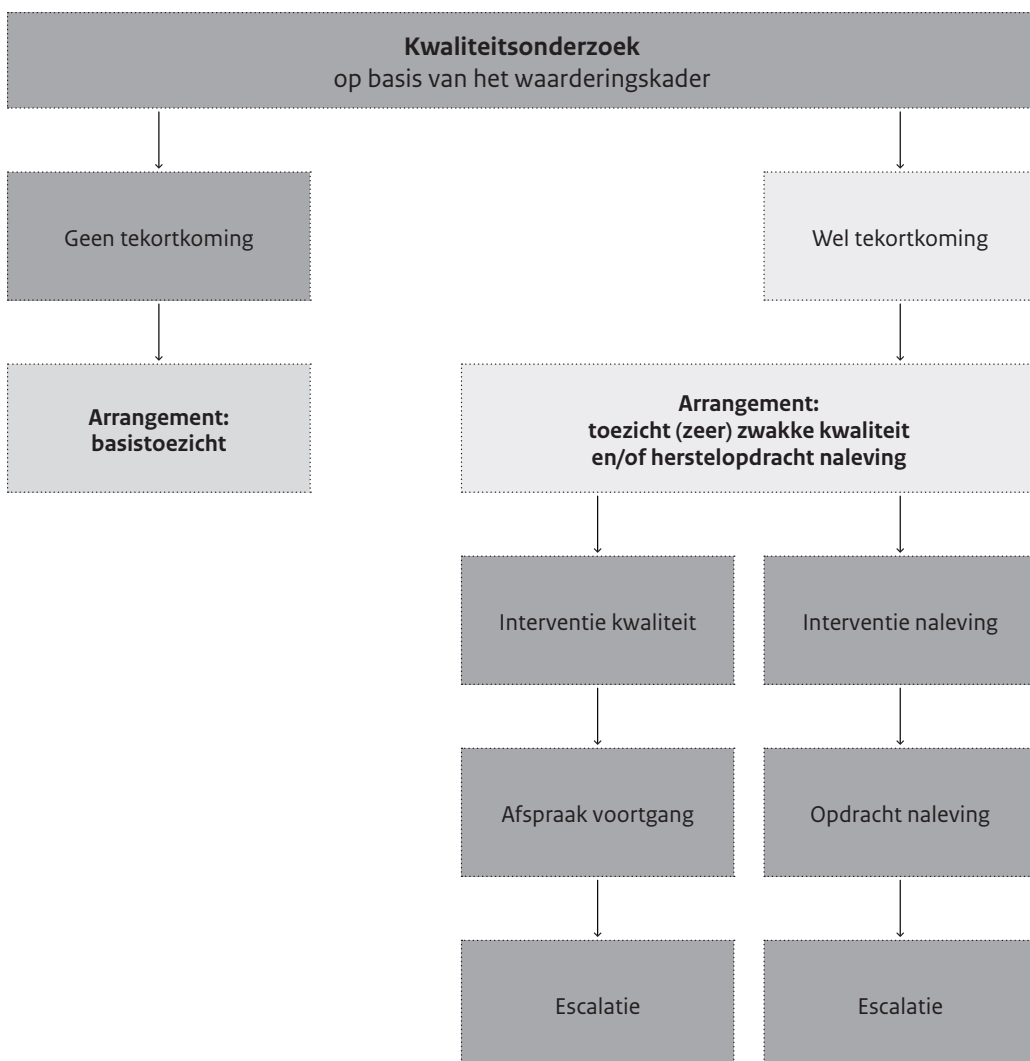
2. Voorkomen dat een school die zich heeft verbeterd, terugvalt

Een voorheen zeer zwakke school voor speciaal onderwijs of voortgezet speciaal onderwijs krijgt pas weer basistoezicht als, naast de leerlingenzorg en het onderwijsleerproces, ook de kwaliteitszorg en de voorwaarden voor de kwaliteitszorg op essentiële punten voldoende zijn. Zolang dat niet het geval is, blijft de school zwak. Hiermee willen wij een stevig fundament leggen onder de duurzaamheid van de verbetering.

2 Het kwaliteitsonderzoek

Als de risicoanalyse risico's laat zien en het bestuur daar geen verklaring voor heeft, dan voeren wij een kwaliteitsonderzoek uit. Hieronder ziet u hoe dit verloopt. Bij het kwaliteitsonderzoek maken wij gebruik van het waarderingskader voor het speciaal onderwijs of het voortgezet speciaal onderwijs (zie bijlage I en II). In het waarderingskader staat op welke aspecten de inspectie de kwaliteit van het onderwijs beoordeelt.

Schematisch overzicht van het kwaliteitsonderzoek

2.1 Wat wordt beoordeeld?

In de Wet op het onderwijstoezicht (WOT) staan de aspecten beschreven waarop wij een school beoordelen. Er zijn drie domeinen: de opbrengsten, het onderwijsleerproces en de kwaliteitszorg.

Opbrengsten

Wij gebruiken de opbrengsten voorlopig alleen bij de jaarlijkse risicoanalyse. De beoordeling van de opbrengsten van afzonderlijke scholen vindt niet plaats, zolang er geen echte 'opbrengstennorm' voor het (voortgezet) speciaal onderwijs is (zie paragraaf 2.4).

Onderwijsleerproces

Bij het onderwijsleerproces kijken wij naar:

- de leerlingenzorg
- het leerstofaanbod
- de leertijd
- het schoolklimaat
- de effecten van het didactisch handelen van de leraren
- afstemming van het handelen van de leraren

Kwaliteitszorg

Bij de kwaliteitszorg van een school kijken wij naar de wijze waarop een school regelmatig een beeld opmaakt van de gerealiseerde onderwijskwaliteit. Door dit beeld te toetsen aan een zelfgeformuleerde norm voor kwaliteit, kan een school eventuele afwijkingen gebruiken als aangrijpingspunt voor verbetering.

Waarderingskader

Al deze aspecten zijn uitgewerkt in indicatoren. De belangrijkste noemen we 'normindicatoren'. Deze spelen een belangrijke rol bij het bepalen of een school basistoezicht of aangepast toezicht krijgt. Alle indicatoren samen vormen het waarderingskader. Er is een waarderingskader voor het speciaal onderwijs (bijlage I) en een voor het voortgezet speciaal onderwijs (bijlage II). Tijdens het kwaliteitsonderzoek maakt de inspecteur gebruik van een van de twee waarderingskaders.

2.2 Kwaliteitsonderzoek op maat

Een kwaliteitsonderzoek is maatwerk. Afhankelijk van de gesignaleerde risico's onderzoekt de inspecteur een school met een op maat gemaakte selectie van indicatoren.

Wanneer een school vindt dat een of meer indicatoren geen recht doen aan de specifieke situatie van de school of aan het eigen schoolconcept, kan het bestuur dit aangeven. Een school dient dit te onderbouwen en moet zich goed gedocumenteerd verantwoorden over keuzes en resultaten. Als de inspectie niet meegaat met het verzoek van de school, dan beargumenteert zij dat in de rapportage over de school.

2.3 Beslisregels

Een kwaliteitsonderzoek leidt altijd tot een toezichtarrangement. Als uit het kwaliteitsonderzoek blijkt dat er toch geen tekortkomingen zijn, dan krijgt de school basistoezicht.

Als wel sprake is van tekortkomingen, krijgt de school het arrangement ‘zwak’ of ‘zeer zwak’. Het toezicht wordt dan geïntensiveerd. In de brochure **‘Toezicht op zwakke en zeer zwakke scholen – zo werkt het’** leestu op welke manier wij toezicht houden op zwakke en zeer zwakke scholen.

Voor de beoordeling van de kwaliteit van het onderwijs op een school gebruiken wij beslisregels (zie schema hieronder). Hieruit volgt een toezichtarrangement.

Alle inspecteurs gebruiken de beslisregels. Het kan voorkomen dat de inspecteur reden ziet om af te wijken van de beslisregels. In zo’n geval legt hij/zij deze redenen ter beoordeling voor binnen de inspectie.

De redenen worden ook in het rapport vermeld.

Beslisregels bij het bepalen van het toezichtarrangement

Leerlingenzorg		Onderwijsleerproces		Kwaliteitszorg	Toezichtarrangement
normindicatoren*: 2.1, 2.2, 2.3, 2.4		normindicatoren*: 3.1, 3.3, 4.2, 5.2, 6.1, 6.2, 6.3 en 7.5		normindicator*: 8.2	
3 of meer voldoende	EN	6 of meer voldoende		niet betrekken bij bepalen toezichtarrangement	BASIS
3 of meer voldoende	EN	5 of minder voldoende		niet betrekken bij bepalen toezichtarrangement	ZWAK
1 of 2 voldoende	EN	6 of meer voldoende	EN	voldoende	BASIS
1 of 2 voldoende	EN	6 of meer voldoende	EN	onvoldoende	ZWAK
1 of 2 voldoende	EN	5 of minder voldoende	EN	voldoende	ZWAK
1 of 2 voldoende	EN	5 of minder voldoende	EN	onvoldoende	ZEER ZWAK
0 voldoende	EN	6 of meer voldoende	EN	voldoende	ZWAK
0 voldoende	EN	6 of meer voldoende	EN	onvoldoende	ZEER ZWAK
0 voldoende	EN	5 of minder voldoende		niet betrekken bij bepalen toezichtarrangement	ZEER ZWAK

* De normindicatoren vindt u in bijlage I en II.

Verschil met regulier onderwijs

Anders dan in het regulier onderwijs, zijn in het speciaal onderwijs (voorlopig) niet de opbrengsten leidend, maar de vraag of een school voor iedere leerling een ontwikkelingsperspectief bepaalt, de leerling volgt in zijn/haar ontwikkeling en naar aanleiding hiervan beredeneerde keuzes maakt voor het vervolg. Verder moet het ontwikkelingsperspectief functioneel zijn voor de inrichting van het dagelijks onderwijs dat de leerling krijgt. Ook aspecten van het onderwijsleerproces en de kwaliteitszorg spelen een rol bij het bepalen van het toezichtarrangement.

2.4 Opbrengsten tellen nog niet mee voor beoordeling

Ook in het (voortgezet) speciaal onderwijs is ons uitgangspunt dat de opbrengsten centraal staan bij de toekenning van het toezichtarrangement. Door het ontbreken van een landelijke norm tellen de opbrengsten echter voorlopig nog niet mee voor de beoordeling.

Wij zijn bezig met het ontwikkelen van een opbrengstennorm, die gebaseerd is op de opbrengstgegevens van scholen over een aantal schooljaren. Zodra de opbrengsten wel beoordeeld kunnen worden, informeren wij besturen en scholen hier tijdig over.

Zolang er geen landelijke norm is, gebruiken wij het aspect 'leerlingenzorg'. Daarin staat het ontwikkelingsperspectief centraal. De opbrengstgegevens gebruiken wij voorlopig alleen bij de jaarlijkse risicoanalyse, om te kijken op welke scholen wellicht risico's zijn (zie paragraaf 1.1).

2.5 Rapport van bevindingen

Aan het einde van het kwaliteitsonderzoek bespreekt de inspectie haar bevindingen met het schoolbestuur en de schoolleiding. De inspecteur bepaalt welk toezichtarrangement de school krijgt en stelt een rapport op. Ook ontvangt de school een oordeel over de naleving van wet- en regelgeving.

Voordat het oordeel definitief wordt vastgesteld, heeft het schoolbestuur de gelegenheid om te reageren op het conceptrapport. Als de inspecteur en het bestuur het niet eens worden over de inhoud, neemt de inspectie de zienswijze van het bestuur apart op in het rapport van bevindingen.

Het definitieve rapport staat vanaf de vijfde week na vaststelling op de website van de inspectie. Via 'Zoek scholen' vindt u van elke school het toezichtarrangement en de inspectierapporten.

2.6 Als de opbrengsten niet (goed) beoordeeld kunnen worden

In de toekomst kan het voorkomen dat wij niet op alle scholen de opbrengsten op een verantwoorde manier kunnen beoordelen. Soms telt een school bijvoorbeeld te weinig leerlingen. Als een dergelijke situatie zich voordoet, dan neemt in de beslisregels het oordeel over de kwaliteitszorg de plaats in van het oordeel over de opbrengsten. Indicator 8.2 ('De school evalueert jaarlijks de leerresultaten van de leerlingen') vervult hierbij een belangrijke rol.

2.7 Overgangperiode

Het wettelijk verplicht werken met een ontwikkelingsperspectief is afhankelijk van de invoering van de Wet Kwaliteit (V)SO. Vanaf 1 augustus 2012 staat het ontwikkelingsperspectief al centraal in de waarderingskaders van de inspectie (zie bijlage I en II).

De inspectie beoordeelt dus of een school werkt met een ontwikkelingsperspectief voor iedere leerling, terwijl ook nog wettelijk vereist is dat een school beschikt over een handelingsplan voor een leerling, vastgesteld in overeenstemming met de ouders.

Daarom beschouwt de inspectie in ieder geval het schooljaar 2012/2013 als een overgangperiode. Daarin vormt het ontwikkelingsperspectief het uitgangspunt. Dit geldt zowel voor het speciaal onderwijs als het voortgezet speciaal onderwijs. In het bestuursgesprek overlegt de inspecteur of er aanleiding is om bij de beoordeling van de leerlingenzorg de normindicatoren uit het waarderingskader van 2005 te gebruiken, in plaats van die uit de waarderingskaders 2012.

In de tabel hieronder is dit schematisch weergegeven:

Indicatoren in waarderingskaders 2012 (SO en VSO)		Vervangen door indicatoren uit waarderingskader 2005	
2.1	De school stelt bij plaatsing voor iedere leerling binnen zes weken een ontwikkelingsperspectief vast.	3.3	De school stelt een handelingsplan vast in overeenstemming met de ouders
2.2	De school gebruikt een samenhangend systeem van (waar mogelijk genormeerde) instrumenten en procedures voor het volgen van de prestaties en de ontwikkeling van de leerlingen.	3.5	De school gebruikt een samenhangend systeem van instrumenten en procedures voor het volgen van de vorderingen en ontwikkeling van de leerlingen.
2.3	De school stelt vast of de leerlingen zich ontwikkelen conform het ontwikkelingsperspectief en maakt naar aanleiding hiervan beredeneerde keuzes.	3.8	De commissie voor de begeleiding evalueert de uitvoering van het handelingsplan.
2.4	De school voert het onderwijs en de ondersteuning planmatig uit.	4.1	De leerinhouden komen overeen met de afspraken in de documenten voor handelingsplanning.

3 Andere vormen van inspectieonderzoek

Als de risicoanalyse geen risico's laat zien, krijgt een school basistoezicht. Dit betekent niet dat de inspectie nooit meer op die school komt: elke school wordt ten minste eens in de vier jaar bezocht. Dit gebeurt dan in het kader van een themaonderzoek, een onderzoek voor het Onderwijsverslag of een vierjaarlijks bezoek.

3.1 Themaonderzoek

De inspectie rapporteert gevraagd en ongevraagd aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over ontwikkelingen binnen het onderwijs. Dit doen wij in het Onderwijsverslag en via themaonderzoeken.

leidt niet tot een rapport per school

Welke thema's wij onderzoeken, hangt af van de maatschappelijke context, politieke vraagstukken en onderwijskundige ontwikkelingen. Het kan hierbij gaan om de kwaliteit van het onderwijs, maar ook om naleving van wet- en regelgeving. Een overzicht van de themaonderzoeken vindt u in ons [Jaarwerkplan](#), te vinden op onze website.

leidt niet tot een toezichtarrangement

Themaonderzoeken worden steekproefsgewijs uitgevoerd. Het doel is niet om de kwaliteit van het onderwijs op een afzonderlijke school te beoordelen, maar om een landelijk beeld te krijgen. Daarom koppelt de inspecteur de bevindingen in eerste instantie mondeling terug. Het bestuur en de school ontvangen het eindrapport van het themaonderzoek, met daarin de bevindingen van alle deelonderzoeken samen. Afhankelijk van de aard van het themaonderzoek kan de school de eigen positie vergelijken met het landelijke beeld.

Een themaonderzoek leidt nooit rechtstreeks tot een toezichtarrangement. Als tijdens een themaonderzoek blijkt dat één of meer onderzochte aspecten onvoldoende bijdragen aan de kwaliteit van het onderwijs op de school, dan nemen wij deze signalen mee bij de eerstvolgende risicoanalyse.

Als de geconstateerde tekortkomingen erg groot zijn, kan de inspecteur ter plaatse besluiten over te stappen op een regulier kwaliteitsonderzoek. Bij het niet naleven van wet- en regelgeving ontvangt het bestuur een schriftelijke herstelopdracht.

3.2 Onderzoek voor het Onderwijsverslag

Jaarlijks publiceert de inspectie het Onderwijsverslag. Hierin gaan wij in op de staat van het Nederlandse onderwijs in de verschillende onderwijssectoren en beschrijven we de ontwikkeling van een aantal onderwijsthema's.

leidt tot een rapport per school

Voor het Onderwijsverslag voeren wij steekproefsgewijs onderzoeken uit. In tegenstelling tot dergelijke onderzoeken in andere onderwijssectoren, kennen de onderzoeken in het (voortgezet) speciaal onderwijs een integraal karakter. Dat wil zeggen dat de inspecteur het gehele kader toepast op de school om zo een volledig beeld van de kwaliteit te krijgen. Daarom leidt een onderzoek voor het Onderwijsverslag in het (voortgezet) speciaal onderwijs wél tot een toezichtarrangement.

leidt tot een toezichtarrangement

De steekproef richt zich beurtelings op het speciaal onderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs. In het schooljaar 2012/2013 starten we met een steekproef in het speciaal onderwijs.

Wij gebruiken de onderzoeken voor het Onderwijsverslag ook bij de jaarlijkse evaluatie van het risicomodel, om na te gaan of deze naar behoren werkt. Daarnaast kunnen aan het onderzoek activiteiten in het kader van een themaonderzoek worden gekoppeld.

3.3 Vierjaarlijks bezoek

Als een school gedurende vier jaar niet bezocht is voor een themaonderzoek of een onderzoek voor het Onderwijsverslag, legt de inspecteur een vierjaarlijks bezoek af. Dit bezoek vindt dus alleen plaats op scholen met basistoezicht.

leidt tot een rapport per school

Voorlopig richten de vierjaarlijkse bezoeken zich op de manier waarop de scholen opbrengstgericht werken. Ook gaat de inspecteur na of de inhoud van de schoolgids en het schoolplan voldoet aan de eisen van de wet- en regelgeving en of de school de wettelijk voorgeschreven onderwijstijd naleeft. Afhankelijk van de ontwikkelingen in het onderwijsveld kan de invulling van het vierjaarlijks bezoek veranderen.

leidt niet tot een toezichtarrangement

Wij rapporteren kort terug naar de onderzochte school. Het onderzoek leidt niet rechtstreeks tot een toezichtarrangement. Als de geconstateerde tekortkomingen erg groot zijn, kan de inspecteur ter plaatse besluiten over te stappen op een regulier kwaliteitsonderzoek. Bij het niet naleven van wet- en regelgeving ontvangt het bestuur een schriftelijke herstelopdracht.

Contact

Inspectie van het Onderwijs
Postbus 2730
3500 GS Utrecht
www.onderwijsinspectie.nl

Vragen van scholen

Scholen kunnen hun vraag stellen via het [contactformulier](#).

Daarnaast is het Loket Onderwijsinspectie bereikbaar via 088-6696060 (op werkdagen tussen 9.00 en 17.00 uur, lokaal tarief).

Vragen van ouders en leerlingen

Ouders en leerlingen kunnen hun vraag stellen aan Informatie Rijksoverheid via het telefoonnummer 1400 (bereikbaar op werkdagen tussen 8.00 en 20.00 uur).

Centraal meldpunt vertrouwensinspecteurs

De vertrouwensinspecteur adviseert en ondersteunt leerlingen, docenten, ouders en andere betrokkenen bij klachten rond seksuele intimidatie en seksueel misbruik, lichamelijk geweld, grove pesterijen, extremisme en radicalisering. De vertrouwensinspecteur is alleen voor vertrouwenskwesaties tijdens kantooruren bereikbaar op 0900-1113111 (lokaal tarief).

Bijlage I

Waarderingskader speciaal onderwijs 2012

De normindicatoren in het waarderingskader zijn gemarkeerd met een asterisk (*).

a. OPBRENGSTEN	
Kwaliteitsaspect 1 De opbrengsten liggen op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht.	
1.1	Aan het eind van de schoolperiode bereiken de leerlingen een eindniveau dat voldoet aan de landelijke standaarden voor leerresultaten.
1.2	Aan het eind van de schoolperiode bereiken de leerlingen een eindniveau dat voldoet aan de landelijke standaarden voor sociale opbrengsten.
1.3	De gerealiseerde uitstroombestemmingen van de leerlingen liggen ten minste op het niveau van de landelijke standaarden voor opbrengsten.
1.4	De school voldoet aan de landelijke standaard voor bestedinging.
b. LEERLINGENZORG	
Kwaliteitsaspect 2 De school begeleidt de leerlingen aan de hand van hun ontwikkelingsperspectief, zodat zij zich naar hun mogelijkheden ontwikkelen.	
2.1*	De school stelt bij plaatsing voor iedere leerling binnen zes weken een ontwikkelingsperspectief vast.
2.2*	De school gebruikt een samenhangend systeem van (waar mogelijk genormeerde) instrumenten en procedures voor het volgen van de prestaties en de ontwikkeling van de leerlingen.
2.3*	De school stelt vast of de leerlingen zich ontwikkelen conform het ontwikkelingsperspectief en maakt naar aanleiding hiervan beredeneerde keuzes.
2.4*	De school voert het onderwijs en de ondersteuning planmatig uit.
2.5	De school kent structurele samenwerking met ketenpartners waar noodzakelijke interventies op leerlingenniveau haar eigen kerntaak overschrijden.
c. ONDERWIJSLEERPROCES	
Kwaliteitsaspect 3 De aangeboden leerstofinhouden bereiden de leerlingen voor op vervolgonderwijs en samenleving.	
3.1*	Bij de aangeboden leerinhouden op het gebied van Nederlandse taal en rekenen/wiskunde biedt de school de kerndoelen als te bereiken doelstellingen.
3.2	Bij de aangeboden leerinhouden op de leergebiedoverstijgende vormingsgebieden biedt de school de kerndoelen als te bereiken doelstellingen.
3.3*	Het leerstofaanbod van de leerroute sluit aan op de uitstroombestemming.
3.4	De leerinhouden voorzien in een doorgaande lijn.

Waarderingskader speciaal onderwijs 2012

Kwaliteitsaspect 4 De leraren geven de leerlingen voldoende tijd om zich het leerstofaanbod eigen te maken.	
4.1	De school maakt per leerroute een beredeneerde keuze voor de inzet van de beschikbare onderwijstijd.
4.2*	De leraren zetten de geplande onderwijstijd doelgericht in.
4.3	De leraren maken efficiënt gebruik van de geplande onderwijstijd.
Kwaliteitsaspect 5 Het schoolklimaat wordt gekenmerkt door veiligheid en respectvolle omgangsvormen.	
5.1	De ouders tonen zich betrokken bij de school door de activiteiten die de school daartoe onderneemt.
5.2*	De school heeft een veilige leer- en werksituatie voor zowel de leerlingen als het personeel.
5.3	De leerlingen gaan op een respectvolle manier met elkaar en anderen om.
5.4	De leraren gaan op een respectvolle manier om met de leerlingen.
5.5	De inrichting van het gebouw en de lesruimten getuigen van een veilige en inspirerende leer- en werkomgeving.
Kwaliteitsaspect 6 De leraren leggen duidelijk uit, organiseren de onderwijsactiviteiten efficiënt en houden de leerlingen taakbetrokken.	
6.1*	De leraren geven duidelijke uitleg van de leerstof.
6.2*	De leraren realiseren een taakgerichte werksfeer.
6.3*	De leerlingen zijn actief betrokken bij de onderwijsactiviteiten.
Kwaliteitsaspect 7 De leraren stemmen aanbod, instructie, verwerking, onderwijstijd en aanpak af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.	
7.1	De leraren stemmen binnen de leerroute de aangeboden leerinhouden af op de onderwijsbehoeften van leerlingen.
7.2	De leraren stemmen de instructie af op verschillen in instructiebehoeften van leerlingen.
7.3	De leraren stemmen de verwerkingsopdrachten af op de verschillen in verwerkingsbehoeften van leerlingen.
7.4	De leraren stemmen de onderwijstijd af op verschillen in behoefte aan leertijd van leerlingen.
7.5*	De leraren stemmen hun (ortho-)pedagogisch handelen af op (problematisch) gedrag van leerlingen.

Waarderingskader speciaal onderwijs 2012

d. KWALITEITSZORG	
Kwaliteitsaspect 8	
De school zorgt systematisch en planmatig voor behoud en verbetering van de kwaliteit van haar onderwijs.	
8.1	De school heeft inzicht in de onderwijsbehoeften van haar leerlingenpopulatie.
8.2*	De school evalueert jaarlijks de leerresultaten van de leerlingen.
8.3	De school evalueert jaarlijks de resultaten van de leerlingen op de leergebiedoverstijgende ontwikkelingsgebieden.
8.4	De school evalueert regelmatig het onderwijsleerproces.
8.5	De school evalueert regelmatig de onderwijsondersteuning.
8.6	De school werkt planmatig aan verbeteractiviteiten.
8.7	De school borgt de kwaliteit van het onderwijsleerproces.
8.8	De school verantwoordt zich aan belanghebbenden over de gerealiseerde onderwijskwaliteit.
8.9	De school draagt zorg voor de kwaliteit van het onderwijs gericht op bevordering van actief burgerschap en sociale integratie, met inbegrip van het overdragen van kennis over en kennismaking met de diversiteit van de samenleving.
Kwaliteitsaspect 9	
De voorwaarden voor zorg voor de kwaliteit zijn aanwezig.	
9.1	De schoolleiding stuurt de schoolontwikkeling inclusief de kwaliteitszorg aan.
9.2	De kwaliteitszorg is verbonden met de visie op leren en onderwijzen en de leerlingenzorg zoals geformuleerd in het schoolplan.
9.3	De schoolleiding zorgt voor een professionele cultuur.
9.4	Bij de zorg voor kwaliteit zijn personeel, directie, leerlingen, ouders en bestuur betrokken.

Bijlage II

Waarderingskader voortgezet speciaal onderwijs 2012

De normindicatoren in het waarderingskader zijn gemarkeerd met een asterisk (*).

a. OPBRENGSTEN	
Kwaliteitsaspect 1 De opbrengsten liggen op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht.	
1.1	Aan het eind van de schoolperiode bereiken de leerlingen een eindniveau dat voldoet aan de landelijke standaarden voor leerresultaten.
1.2	Aan het eind van de schoolperiode bereiken de leerlingen een eindniveau dat voldoet aan de landelijke standaarden voor sociale opbrengsten.
1.3	De gerealiseerde uitstroombestemmingen van de leerlingen liggen ten minste op het niveau van de landelijke standaarden voor opbrengsten.
1.4	De school voldoet aan de landelijke standaard voor bestendinging.
b. LEERLINGENZORG	
Kwaliteitsaspect 2 De school begeleidt de leerlingen aan de hand van hun ontwikkelingsperspectief, zodat zij zich naar hun mogelijkheden ontwikkelen.	
2.1*	De school stelt bij plaatsing voor iedere leerling binnen zes weken een ontwikkelingsperspectief vast.
2.2*	De school gebruikt een samenhangend systeem van (waar mogelijk genormeerde) instrumenten en procedures voor het volgen van de prestaties en de ontwikkeling van de leerlingen.
2.3*	De school stelt vast of de leerlingen zich ontwikkelen conform het ontwikkelingsperspectief en maakt naar aanleiding hiervan beredeneerde keuzes.
2.4*	De school voert het onderwijs en de ondersteuning planmatig uit.
2.5	De school kent structurele samenwerking met ketenpartners waar noodzakelijke interventies op leerlingenniveau haar eigen kerntaak overschrijden.
2.6	De mentoren stimuleren het welbevinden en de motivatie van de leerlingen.
c. ONDERWIJSLEERPROCES	
Kwaliteitsaspect 3 De aangeboden leerstofinhouden bereiden de leerlingen voor op vervolgonderwijs en samenleving.	
3.1*	De school hanteert een leerstofaanbod voor de kernvakken van het uitstroombestemming.
3.2	Bij de aangeboden leerinhouden op de leergebiedoverstijgende vormingsgebieden biedt de school de kerndoelen als te bereiken doelstellingen.
3.3*	Het leerstofaanbod van de leerroute sluit aan op de uitstroombestemming.
3.4	De leerinhouden voorzien in een doorgaande lijn.
3.5	Stage maakt voor alle opleidingsprofielen onderdeel uit van het onderwijsaanbod van de school.

Waarderingskader voortgezet speciaal onderwijs 2012

Kwaliteitsaspect 4 De leraren geven de leerlingen voldoende tijd om zich het leerstofaanbod eigen te maken.	
4.1	De school maakt per leerroute een beredeneerde keuze voor de inzet van de beschikbare onderwijstijd.
4.2*	De leraren zetten de geplande onderwijstijd doelgericht in.
4.3	De leraren maken efficiënt gebruik van de geplande onderwijstijd.
4.4	Het ongeoorloofd verzuim van leerlingen is beperkt.
Kwaliteitsaspect 5 Het schoolklimaat wordt gekenmerkt door veiligheid en respectvolle omgangsvormen.	
5.1	De ouders tonen zich betrokken bij de school door de activiteiten die de school daartoe onderneemt.
5.2*	De school heeft een veilige leer- en werksituatie voor zowel de leerlingen als het personeel.
5.3	De leerlingen gaan op een respectvolle manier met elkaar en anderen om.
5.4	De leraren gaan op een respectvolle manier om met de leerlingen.
5.5	De inrichting van het gebouw en de lesruimten getuigen van een veilige en inspirerende leer- en werkomgeving.
Kwaliteitsaspect 6 De leraren leggen duidelijk uit, organiseren de onderwijsactiviteiten efficiënt en houden de leerlingen taakbetrokken.	
6.1*	De leraren geven duidelijke uitleg van de leerstof.
6.2*	De leraren realiseren een taakgerichte werksfeer.
6.3*	De leerlingen zijn actief betrokken bij de onderwijsactiviteiten.
Kwaliteitsaspect 7 De leraren stemmen aanbod, instructie, verwerking, onderwijstijd en aanpak af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.	
7.1	De leraren stemmen binnen de leerroute de aangeboden leerinhouden af op de onderwijsbehoeften van leerlingen.
7.2	De leraren stemmen de instructie af op verschillen in instructiebehoeften van leerlingen.
7.3	De leraren stemmen de verwerkingsopdrachten af op de verschillen in verwerkingsbehoeften van leerlingen.
7.4	De leraren stemmen de onderwijstijd af op verschillen in behoefte aan leertijd van leerlingen.
7.5*	De leraren stemmen hun (ortho-)pedagogisch handelen af op (problematisch) gedrag van leerlingen.

Waarderingskader voortgezet speciaal onderwijs 2012

d. KWALITEITSZORG	
Kwaliteitsaspect 8 De school zorgt systematisch en planmatig voor behoud en verbetering van de kwaliteit van haar onderwijs.	
8.1	De school heeft inzicht in de onderwijsbehoeften van haar leerlingenpopulatie.
8.2*	De school evalueert jaarlijks de leerresultaten van de leerlingen.
8.3	De school evalueert jaarlijks de resultaten van de leerlingen op de leergebiedoverstijgende ontwikkelingsgebieden.
8.4	De school evalueert regelmatig het onderwijsleerproces.
8.5	De school evalueert regelmatig de onderwijsondersteuning.
8.6	De school werkt planmatig aan verbeteractiviteiten.
8.7	De school borgt de kwaliteit van het onderwijsleerproces.
8.8	De school verantwoordt zich aan belanghebbenden over de gerealiseerde onderwijskwaliteit.
8.9	De school draagt zorg voor de kwaliteit van het onderwijs gericht op bevordering van actief burgerschap en sociale integratie, met inbegrip van het overdragen van kennis over en kennismaking met de diversiteit van de samenleving.
8.10	De school waarborgt de kwaliteit van het schoolexamen en van andere toetsinstrumenten.
Kwaliteitsaspect 9 De voorwaarden voor zorg voor de kwaliteit zijn aanwezig.	
9.1	De schoolleiding stuurt de schoolontwikkeling inclusief de kwaliteitszorg aan.
9.2	De kwaliteitszorg is verbonden met de visie op leren en onderwijzen en de leerlingenzorg zoals geformuleerd in het schoolplan.
9.3	De schoolleiding zorgt voor een professionele cultuur.
9.4	Bij de zorg voor kwaliteit zijn personeel, directie, leerlingen, ouders en bestuur betrokken.

Colofon

Publicatie

Inspectie van het Onderwijs
Postbus 2730 | 3500 GS Utrecht
www.onderwijsinspectie.nl

Uitgave

2012-34 | gratis
ISBN: 978-90-8503-292-2
Publicatienummer: 22DW2012G023

Een exemplaar van deze publicatie is te downloaden via www.onderwijsinspectie.nl of telefonisch te bestellen via Informatie Rijksoverheid, telefoonnummer 1400 (lokaal tarief, op werkdagen van 08.00 tot 20.00 uur).

© Inspectie van het Onderwijs | augustus 2012